

Югозападен университет „Неофит Рилски“ – Благоевград

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Лиляна Василева Василева

член на научно жури за дисертационния труд на ас. Биляна Станиславова Георгиева на тема „Фразеологизми с опорни думи за ‘време’ (като атмосферно състояние) в български и английски език – структурен анализ“ – за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 05.04.11. Общо и сравнително езикознание (по английски език)

Научен ръководител: проф. д-р Иван Кочев

Магистър Биляна Георгиева е асистент по английски език в ЮЗУ „Неофит Рилски“ (Правно-историческия факултет, хоноруван асистент във Филологическия факултет) и хоноруван асистент в Частно висше училище Колеж по туризъм – Благоевград. Освен като школуван англицист преподавател, тя участва в проекти, резултат от които са свързаните с тях доклади от международни и национални конференции (вж. списъка на публикациите ѝ, от който става ясно, че има общо 11 публикации, от които 5 се отнасят непосредствено по темата на дисертационния ѝ труд).

Въз основа на избраната от нея съпоставителна фразеологична тема (с материал от български и английски), тя е зачислена като докторант в катедрата по български език, заради обстоятелството, че изходният език и метаезикът, на който е написана дисертацията, е българският.

Изборът на темата е изключително интересен, тъй като независимо от някои климатични разлики между двете страни, Англия и България се намират в Европа, което предполага достатъчно сходства както в областта на атмосферните явления, така също и в тяхната фразеологична номинация. Проучването е извършено с помощта на структурен анализ на базата на формата на фразеологизмите, предопределена от еднаквостта на водещата опорна дума (а в редки случаи на две или повече опорни думи). Затова основните задачи са свързани именно с опорните думи – определяне на техния корпус, ексцерпцията им в двата езика, структурните модели, които

очертават въз основа на частите на речта, продуктивността, а също така сходствата и различията във външната форма на фразеологизмите, които оформят.

Източниците за набиране на материал са многобройни както за българския, така и за английския език.

Основният метод за анализ е конфронтативният покрай многобройните други използвани подходи. От съществено значение е по-специалното приложение на статистическия метод, който в такива големи размери се прилага за пръв път в областта на фразеологията. И това е най-големият принос на дисертационният труд, в който се открояват количествените характеристики. Разбира се, тук трябва да бъде направена уговорката, че количествените сравнения имат относителен характер, понеже от българска страна присъстват т.нар. „чисти“ фразеологизми, докато от английска се имат предвид и фразеологични съчетания, поговорки, крилати фрази и т.н. Цифровата характеристика би се променила, ако се вземат предвид и българските опорни съответници, които засега са изключени, поради потянатата концепция на българските авторки за характера на фразеологичните единици, включени в двутомния Фразеологичен речник на българския език.

Независимо от направената забележка, обаче налице е един друг важен извод, а той е, че броят на „чистите“ български фразеологизми, макар и силно ограничен от основните схващания на българските авторки, е много голям и приблизително съответен на обемния английски, което пък е свидетелство за изключителното богатство на българската фразеологична система. Знае се освен това, и то отдавна, че английската фразеология е една от най-богатите. Паралелът ѝ с нашата (в тази тематична област) говори и за не по-малко богатство и на българската фразеологична система.

Важен дял от дисертацията е свързан със спецификата на фразеологизмите в български, и съответно в английски език. Изложени са основните принципи при съставянето на българските и английските едноезични и двуезични фразеологични речници с оглед на приликите и разликите между тях. По-обстойно, и това е логично, е представена българската концепция, която разглежда фразеологизмите в тесния смисъл на думата, затова акцентът в изложението е паднал върху невключването на многобройни случаи във „Фразеологичен речник на българския език“, които обаче намират място в английските речници.

За обширния „Английско-български фразеологичен речник“ на Ракъджиев и Илиева се съобщава, че той съдържа 25000 идиома. Повече теоретични постановки, отнасящи се до разликите между фразеологичните съчетания, фразеологичните единства и фразеологичните сраствания в английски се намират в изследването на Ворно, Кашеева и Малишевская, които Биляна Георгиева използва за да диференцира българската фразеологична теория от английската.

Интерес предизвиква делът „Начини на представяне на фразеологизмите в изследването“, където в зависимост от различните климатични особености в двете страни се откриват и разлики в броя и наименованията на опорните думи в двата езика. Даден е пример с българския глагол *вали*, който в английски се предава с глаголите *hail* ‘вали град’, *pour* ‘вали пороеен дъжд’, *snow* ‘вали сняг’ и т.н. Всъщност и в българския език положението не е чак толкова различно. Освен *вали* (като обобщаващо за всички видове валежи) се открива и *дъжди*. Макар и маркирано като диалектно, то присъства в Речника на българския език, т. IV, 1984, с. 513. Също така се открива и глаголът *снежи* само в 3 л. със значение ‘вали сняг’ (вж. РСБКЕ, т. III, 1959, с. 257). В български детайлизацията продължава и по отношение на начина на валеж: *роси*, *слани* и пр.

Много добре е отразена английската специфика в случаите, когато една и съща опорна дума играе ролята на съществително и прилагателно име или на глагол и съществително име.

Във втората и третата глава всъщност се извършва истинският съпоставително-структурен анализ на фразеологизмите по опорни думи като се отговаря на въпросите: 1. Към коя от опорните думи има фразеологизми и в двата езика. 2. Към коя от опорните думи има фразеологизми в български, но няма в английски. 3. Към коя от опорните думи няма фразеологизми и в двата езика. 4. Към коя от опорните думи има фразеологизми в английски, но няма в български.

Анализът е извършен върху огромно количество материал. Опорните думи, с които се назовават едни и същи реалии от семантичната сфера ‘време’ в български са 125, а в английски 186. Авторката твърди, че образуваните с тяхна помощ фразеологизми в български са 1052, а в английски 1924. (Тази разлика, повече от очевидно е, че се дължи на по-широкото разбиране на понятието *фразеологизъм* в английски).

При конкретния анализ асистент Георгиева прилага следната типология. Тя разглежда фразеологизмите с изреченска структура, фразеологизмите от словосъчетателен тип, фразеологизмите с предложно-именно съчетание. А освен това – с глаголен, субстантивен и т.н. компонент. Особено, и то с основание, я занимава лексикалната вариантност на фразеологичните единици. Един от съществените приноси моменти на дисертацията (с оглед на приложното ѝ значение) е определянето на продуктивността на моделите.

Изводите са прецизно оформени. Езикът е точен и без излишества. Обемът на работата е внушителен – може би това е едно от най-големите представени изследвания на докторанти в ЮЗУ. Структурният анализ е възможно изцяло да бъде приложен в педагогическата дейност не само на кандидатката, но и да се превърне и в методическа основа при преподаването на някои дялове от английската фразеология.

Обстойното приложение на *статистическия метод* в тази област ще спомогне за откриване на най-общопотребимите фразеологизми в английски (и естествено и на българските им съответствия), което ще е в помощ на процеса на преподаването им.

Авторефератът, обемен като самата работа, отговаря на съдържанието ѝ.

На основание на всички положителни посочени страни на труда и на оценката на значителния брой публикации с несъмнено приносен характер, а също така и на преподавателския ѝ опит, убедено гласувам с „да“ за присъждането на образователната и научна степен „доктор“ в научната област „хуманитарни науки“, направление 05.04.11. Общо и сравнително езикознание (английски език) на ас. Биляна Станиславова Георгиева.

03. 08. 2015 г.

София

Член на журито:

(доц. д-р Лиляна В. Василева)